

Brunfels: Kreuterbuch, 1535, Katzentreübel.

Katzentreübel.

Von dem nammen dipes krauts.
Katzenwadel heyßt in Kryechischen
Hippuris, ist so vil gesagt, als Ropschwantz,
Ropzagal, hernachmals genant Katzenzagel,
klein schaffthew.

Geschlecht und gestalt.
Ist zweyerley geschlecht, groß, unnd
kleyn. das groß hat einen runden gryenen
stengel, rhau, hol, knopffecht, welche zû ring
umb mit vielen zadeln umbgeben, bintzecht,
zart, wie har.
Die wurtzel holtzecht.

Sein statt.
Wächpt gemeynklich an den feuchten
stâtten, wyndet sich auch gern an die
zügenechten gewächp.

Sein Complexion.
Paulus spricht, das es zûsammen zyehe, mit
einer bittere, und deren halb hefftig trückne,
vast dyenstlich den wunden welche es
hâfftet.

Seine krâfften.
Wiewol dipes kraut, allein in die küchen
gebraucht würt, so hat es doch auch vil
krâfftiger tugenden, als nâmlich.
Das es stopffet den blüttflûp, in die
naplôcher gelassen.
Item die Rote rûr, in wein gesotten, und

Kattedruif. (Equisetum arvense, Equisetum palustre)

Van de namen van dit kruid.
Kattenstaart heet in Grieks Hippuris, is
zoveel gezegd als rosstaart, paardenstaart,
hierna genoemd kattenstaart, klein
schaafstro.

Geslacht en gestalte.
Is tweevormig geslacht, groot en klein. De
grote heeft een ronde groene stengel, ruw,
hol, knopachtig welke ringsom met velen
naalden omgeven, biesachtig, zacht zoals
haar.
De wortel houtachtig.

Zijn plaats.
Groeit gewoonlijk aan de vochtige plaatsen,
windt zich ook graag aan de toegenegen
gewassen.

Zijn samengesteldheid.
Paulus spreekt dat het tezamen trekt met
een bitterheid en vandaar heftige droogte,
erg dienstig de wonden welke het hecht.

Zijn krachten.
Hoewel dit kruid alleen in de keuken
gebruikt wordt zo heeft het doch ook veel
krachtige deugden, als namelijk;
Dat het stopt de bloedvloed, in de neusgaten
gelaten.

gedruncken. Von wegen genannter Complexion stellet es auch den frawen jre zeyt. Stillet den hūsten, unnd das keichen, Orthopneam. (B ij) (cxcvj) [205] Wem ein glyd verwundet, der treüff dißes saffs dtein, es heylet. Môcht nit über gebraucht werden, für brüch.	Item de rode loop, in wijn gekookt en gedronken. Vanwege genoemde samengesteldheid stelpt het ook de vrouwen hun tijd. Stelpt de hoest en dat kuchen, Orthopneam. (B ij) (cxcvj) [205] Wie een lid verwond is die druppelt dit sap erin, het heelt. Mag niet over gebruikt worden voor breuk.
--	---

Fuchs;

Van schaafstro. Kapittel 121.

Namen.

Schaafstro wordt van ettelijke rosstaart, paardenstaart, rosstaart, kattenstaart, kattenstaart en kannenkruid geheten. Op Grieks Hippuris, in Latijn Equisetum en in onze tijden Cauda equina. Zijn namen vast alle heeft het vandaar dat met zijn haar of langen grasblaadjes en rosstaart gelijk is.

Geslacht.

Van de schaafstro zijn er twee, een grote en lange, de andere klein. Van de grote zijn er ook twee, dan een groeit gans naakt, recht zoals de biezen zonder haar of zijveren, dat noemt men schacht. (Equisetum arvense) De ander is ringsom met dunne grashaartjes gesterd zoals we in de beschrijving meer volkomen willen aantonen en ruw, daarom het van ettelijke Asprella genoemd wordt. Vandaar gebruiken ook de draaiers allerlei hout en vaatwerk daarmee te polieren en glad te maken, wordt gewoonlijk schaafstro genoemd. (Equisetum palustre) Van de kleine zijn er ook twee, een is wat groter, doch met zijn haarlokken erg zacht en bossig, wordt billijk, zoals we in de beschrijving willen aantonen, rosstaart genoemd. (Equisetum fluviatile) De andere is de allergebruikelijkste, dan de meiden gebruiken zulks tot keuken vaatwerk, vooral wat van zink of ander metaal gegoten is, wordt daarnaar niet onbillijk kannenkruid geheten. Vanwege de gestalte echter noemt men het kattenstaart. (Equisetum hyemale)

Gestalte.

Dat eerste geslacht groeit gans naakt, recht zoals de biezen, zonder haar of blaadjes, met vele werveltjes en heeft aan bovenste deel of op de spitsen een zwarte spruit zoals jonge asperges. De andere heeft holle stengels, een weinig roodachtig, ruw, hard, met aparte leden of werveltjes welke elk gelijk lang van de andere is, uit diezelfde groeien ringsom veel zachte, dunne bladeren zoals de biezen. Stijgt in de hoogte en hangt zich aan de naaste paal en staken of bijstaand gewas, bossig in de hoogte met veel zwarte haartjes gelijk een rosstaart. Beide wortels zijn zwart, houtachtig en hard. Dat derde geslacht is de andere wat gelijk, doch zachter en gans bossig. En zijn ook alle werveltjes met dunne haartjes dermate bezet dat elke stengel zo eruit getrokken wordt een harige rosstaart zich vergelijkt. De vierde stoot jaarlijks in april zijn naakte spruiten zonder bladeren, wanneer die wat opgroeien doen ze zich open zoals de aren aan weegbree met de bloei, daarna in mei volgen die ruwe holle stengeltjes erna met hun haartjes of blaadjes en vallen de kolfjes of spruiten boven aan top af en verdwijnen zonder allen zaden.

Hun groeiplaats.

De eerste twee geslachten groeien in de stille watersloten, daartoe in de natte duistere moerassen en groeven. De derde wordt wel niet overal gevonden. Zijn gewoonlijke plaats echter is in donkere natte dalen, gewoonlijk daar de vijvers hun afvoer hebben en diens weiden. De vierde groeit in de zanderige weiden, ook op ettelijke vochtige zanderige akkers onder de vruchten.

Tijd.

De twee eerste dringen in mei voort met hun spruiten en worden alsdan in volgenden maand en schier de ganse zomer gevonden net zoals [333] ook de laatste twee die in april hun spruiten voort stoten.

De natuur en samengesteldheid.

Alle geslachten van schaafstro trekken tezamen en drogen zonder alle bijten, daarom ze ook krachtig zijn te helen allerlei wonden.

De kracht en werking.

Dat uitgedrukt sap van schaafstro in de neus gedaan of aangestreven stilt dat zweten uit de neus. Gedacht sap met wijn gedronken heelt de rode loop, drijft de plas. Dat kruid gestoten of gepoederd en opgestrooid heelt allerlei grote en frisse wonden, ook wanneer ze tot aan de spieren roeren. De bladeren in water gekookt en gedronken helen de bezeerde darm en blaas, ook de breuk. Dat kruid samen met de wortel is goed diegene zo hoesten en zware adem hebben, ook al diegene zo in lijf gebroken zijn. Dat kruid in water of wijn gekookt en gedronken bekomt goed diegenen zo bloed spuwen, de vrouwen zo te zeer vloeien. Het is ook nuttig tot allerlei buikvloed, deze gestalte genuttigd, namelijk zo een koorts toeslaat in rauwe wijn, zonder de koorts echter in water gekookt.

Zie verder: <http://volkoomenoudeherbariaenmedisch.nl> en : <http://www.volkoomen.nl/>